

Vijftig jaar bomen met meer dan één paal

Tegenwoordig staan jonge bomen die pas zijn geplant, ter ondersteuning vastgebonden aan – meestal twee – boompalen. Afhankelijk van de situatie zijn deze palen lang of kort. Soms worden meer dan twee palen gebruikt. Wij vinden dat heel gewoon. Zo hoort het toch?

RIEN ZORGE,
OUD-PLANTSOENCHEF
GEMEENTE ROTTERDAM

Maar ooit was dat geheel anders. Tot vijftig jaar geleden werden alle jonge bomen aan slechts één paal vastgemaakt met boombanden. Als een boom goed aan de groei was, moesten die banden jaarlijks ruimer gemaakt worden om te voorkomen dat de bomen door hun sterke aanwas van de stam zichzelf erin zouden wurgen. Op knelpunten elders aan de stam werden rubberen stootkussentjes aangebracht. Deze jaarlijkse klus was zeer arbeidsintensief. Toen ik in 1958 als jong technisch ambtenaar bij de dienst Gemeenteplantsoenen van 's-Gravenhage in dienst trad, kreeg ik de kans om aan deze – mijns inziens onlogische – werkwijze iets te doen. Het leek mij veel slimmer om de jonge bomen van twee steunpalen op enige afstand van de boom te voorzien. Je plaatst die palen 30 à 40 cm vanaf de boom enigszins schuin naar buiten in de grond. Op beide palen wordt de boomband op dezelfde hoogte bevestigd. Door een van beide palen iets lager te plaatsen, steekt bij elke band hetzelfde aantal centimeters boven de boomband uit. Na het bevestigen van de boombanden met voldoende spanning komen de palen vrijwel recht te staan. Tevens is tussen de palen ruimte om een boomkorf te bevestigen. De boom heeft nu voldoende ruimte

om meerdere jaren te groeien, zonder door te krappe boombanden te worden gewurgd. Het ingroeien van de paalkoppen moet altijd worden voorkomen. Daar in ons land de meeste winden uit westelijke richting komen, moeten de palen ongeveer noord-zuid worden geplaatst. De bomen worden nu, bij die veelal westenwinden, met voldoende vering opgevangen. Als er in specifieke situaties drie palen worden gebruikt, is de plaatsing niet van belang. Zodoende is de boom in zijn jeugdfase tegen wind uit iedere richting goed beschermd.

Brandweerslangen

Mijn collegae zagen dat echter niet zo zitten. Die vielen over de extra kosten van palen en banden in het eerste jaar. Van mijn toenmalige chef, de heer De Kruyf, kreeg ik echter het groene licht. Toen we na verloop van tijd in tarief gingen werken, kwam bij tijdopnamen het grote toekomstige voordeel duidelijk naar voren. In de strenge winter van 1962/1963 ging ik terug naar mijn geboorteplaats Rotterdam. En u raadt het al... Ook in Rotterdam stonden de bomen aan één (gecreosoteerde) paal. Als boomband werd voornamelijk afgekeurde brandweerslang gebruikt. Om de twee jaar werd 50% van de brandweerslangen vervangen door nieuw materiaal. Deze afgekeurde slangen werden door ons hergebruikt. Omdat we toen nog winters hadden waarin de gemeentelijke tuinlieden uitvroren, werden deze plat opgerolde brandweerslangen tijdens vorstverlet eerst in de lengte op de 'vouwrand' doorgesneden. De ontstane repen werden nog een keer in de lengte midden-door gesneden. Zo ontstonden rollen van vrijwel onverwoestbaar boomband. De kwaliteit van de brandweerslangen werd echter steeds beter, zodat het percentage te vervangen brandweerslang met

Eén paal wordt ca. 5 cm (afhankelijk van de dikte van de autogordel) lager geplaatst, zodat de paalkoppen evenveel boven de autogordel uitsteken.

Foto's Hans Kaljee

Rien Zorge plant bij zijn afscheid van de Inter-gemeentelijke Studiegroep voor Bomen een boom. (6 feb. 2009)

de jaren verder daalde. En dat in een periode van groeiende stadsuitbreiding, waarin steeds meer bomen werden geplant. In die tijd werden ook de eerste autogordels gemaakt. Het toenmalige productieproces leidde ertoe dat niet alleen stukken band werden afgekeurd voor autogordel, maar dat er ook nogal wat reststukken overbleven.

Autogordels, vast en zeker

Op zekere dag kreeg ik een vertegenwoordiger van een fabrikant van autogordels op bezoek. Hij vertelde mij wat hun probleem was en vroeg of ik de afgekeurde en reststukken autogordel als boomband zou kunnen gebruiken. Dat zag ik, gezien de penibele situatie met de brandweerslangen, meteen helemaal zitten. Hij leverde op proef enig materiaal, waarmee in het eerstvolgende plantseizoen de tuinlieden aan de gang gingen. Deze waren er verrukt over. Het werkte veel makkelijker dan die toch vrij stugge brandweerslangen. Ook van de reststukken, die per bos werden geleverd, bleven toch weer stukjes over. Na een paar jaar kon de autogordelfabrikant door de toenemende vraag naar boomband, zelfs niet meer voldoende reststukken en afgekeurde stukken van autogordels leveren. Ook collegae in andere gemeenten en particuliere bedrijven hadden dit ideale, gemakkelijk te verwerken, materiaal ontdekt. Maar goed-gekeurde autogordels waren toch wel duur om tot boomband te versnijden. Ik heb daarom de vertegenwoordiger toen voorgesteld om 'autogordels' van een mindere kwaliteit, dus een lagere prijs, per rol te gaan produceren, speciaal bestemd voor gebruik als boomband. Hij 'nam dat idee mee', zoals dat zo mooi heet. Het eindresultaat is inmiddels bekend. Tegenwoordig gebruikt bijna iedereen het en de jongere generatie boomverzorgers denkt dat het altijd zo geweest is. ■

Van 't vat

JITZE KOPINGA

Hebben koude winters invloed op het terugdringen van schadelijke insecten?

Het is een bekend gegeven dat een koude winter invloed heeft op de populatiedynamiek van veel (plaa)insectensoorten in het daarop volgende groeiseizoen. Maar dit is niet voor ieder insect hetzelfde. Het is onder meer afhankelijk van de wijze waarop het insect overwintert (als volwassen insect, als pop of larve of ei) en de kans loopt om te bevriezen (aantal graden vorst, overwinteringsplaats: op de boom of in de grond, beschut of niet beschut, et cetera). Ook is het afhankelijk van de wijze waarop een insectenpopulatie zich jaarlijks ontwikkelt. Een in het voorjaar gering aantal bladluizen kan bijvoorbeeld gedurende het groeiseizoen explosief toenemen, soms meer dan wanneer een groter aantal de winter is doorgekomen. Bij insecten die maar één of twee generaties per jaar hebben, neemt het herstel een langere periode in beslag; soms meerdere jaren. Ook is van belang in hoeverre de natuurlijke vijanden van de insectensoorten een koude winter hebben kunnen overleven. Kortom, het is niet waarschijnlijk dat door een koude winter schadelijke insecten over de gehele linie worden teruggedrongen. Wel mag je verwachten dat er een tijdelijke verschuiving plaatsvindt in de mate waarin insectensoorten voorkomen ten opzichte van elkaar en ten opzichte van de voorgaande jaren met mildere winters.

Boombioloog Jitze Kopinga van Alterra in Wageningen geeft in elk nummer van Bomen antwoord op een boombiologische vraag. Heb je een vraag? Of wil je reageren op het antwoord van Jitze? Mail je vraag of reactie dan aan de redactie: hans.kaljee@planet.nl